

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Střední průmyslová škola strojnická Olomouc, tř.17. listopadu 49

**Výukový materiál zpracovaný v rámci projektu „Výuka moderně“
Registrační číslo projektu: CZ.1.07/1.5.00/34.0205**

Šablona: III/2 Dějepis

Sada: 1

Číslo materiálu v sadě: 13

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky

Název: Románská kultura

Jméno autora: Mgr. Vladislava Heglasová

Předmět: Dějepis

Jazyk: Čeština

Klíčová slova: románský sloh, rotunda, bazilika, freska, iluminace

Cílová skupina: žák 1. ročníku

Stupeň a typ vzdělání: střední odborné

Očekávaný výstup: Žák dokáže určit základní prvky románského slohu, dobu a místo vzniku a trvání románské kultury v Evropě, popsat typické románské stavby – rotundu, baziliku a uvést konkrétní příklady, případně i ze svého města či okolí.

Metodický list/anotace

Pomocí názorné prezentace o románské kultuře, která je zaměřená především na románskou architekturu, se žák naučí rozpoznat stavby vytvořené v románském slohu na základě jeho charakteristických prvků, a to i ve svém nejbližším okolí. Součástí prezentace jsou dílčí úkoly, které mají žáka motivovat.

Datum vytvoření: 1.11. 2012

ROMÁNSKÁ KULTURA

Úkol:

Pokuste se odhadnout, jak asi vznikl a od čeho je odvozen název „románská kultura“.

Románská kultura

- navázala na antické vzory, především na kulturu starověkého Říma
Řešení úkolu: Roma = „románské umění“, odtud název, ale používaný až od 19. století
- umění v západních křesťanských zemích
od začátku 11. až do pol.13. století
- po roce 1000 – stavební horečka související s rozmachem klášterního života
- po skončení karolínské doby ve Franské říši tak dostala kultura západní Evropy jednotný styl
- původní působnost – Itálie, Francie, Španělsko, Porýní, část Britského ostrova, dále se šířila do ostatní křesťanské Evropy

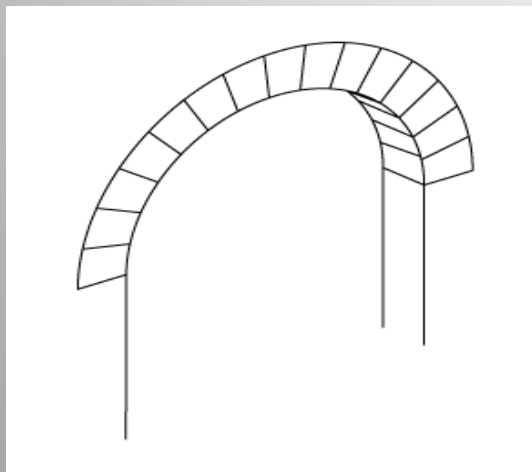
Typické znaky románské architektury

- stavební materiál – kámen, kombinace dřevo - kámen
- půlkruhová křížová klenba s kopulí, valená klenba
- silné mohutné zdi zdobené freskami
- půdorys chrámů v podobě kříže s oltářem a pod ním s kryptou
- různě zdobené sloupy či pilíře
- malá okna zakončená nahoře polokruhem
- vchody zdobené portály

Prvky románského slohu

Obrázek č. 1

Nelomený oblouk

Obrázek č. 2

Trojitý nelomený oblouk

V Přemyslovském paláci v Olomouci

Obrázek č. 3

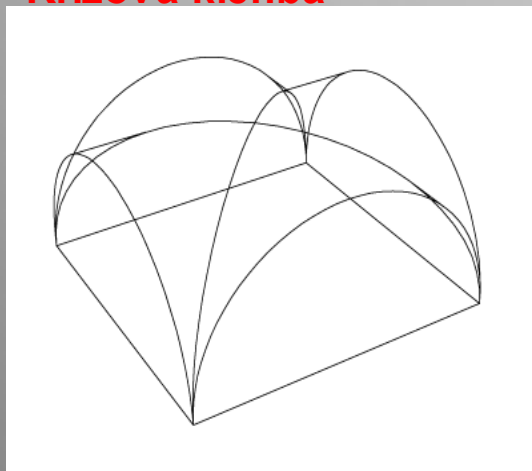
Románská hlavice

Vezelay, Francie

Obrázek č. 4

Křížová klenba

Obrázek č. 5

Příčné valené klenby

Tournas, Francie

Obrázek č. 6

Portál baziliky v Jánu

Maďarsko

Románské stavby

- **ROTUNDY** – s kruhovým půdorysem
- **KOSTELY, BAZILIKY, románské KATEDRÁLY**
- **KLÁŠTERY**
- **TVRZE, HRADY** - s pevnými zdmi a masivní věží
- **PALÁCE** šlechty
- **DOMY** bohatých obchodníků a řemeslníků
- **MOSTY** - např. v Avignonu
- **ŠPITÁLY**

Rotunda

Obrázek č. 7

Rotunda sv. Martina
v Praze na Vyšehradě

Interiér rotundy

Obrázek č. 8

Interiér
rotundy sv.
Martina v Praze
na Vyšehradě

Příklady románských památek v Evropě

- **ITÁLIE** – dóm v Pise, chrámy ve Florencii, Miláně, chrám sv. Marka v Benátkách
- **PORÝNÍ** - např. v Kolíně n. Rýnem
- **ANGLIE A FRANCIE** - románské katedrály (např. Durhamská katedrála)
- **ŠPANĚLSKO** – např. klášter Santa María de Ripoll
- **ČECHY** – např. chrám sv. Jiří na Pražském hradě, Rotunda sv. Jiří na Řípu, Klášter Osek, hrad v Chebu

Kostel San Sisto v Pise

Itálie

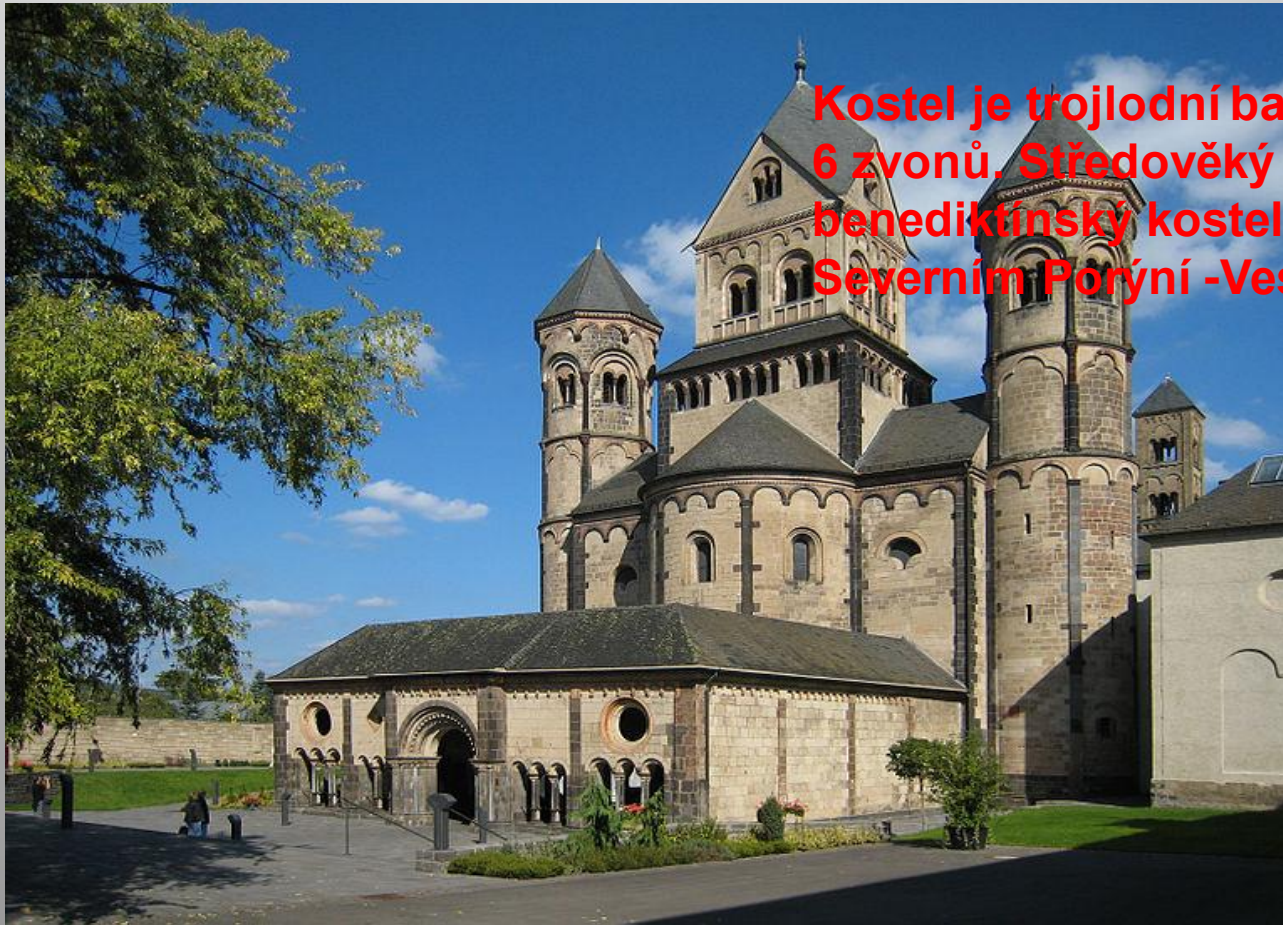
Obrázek č. 9

Kostel opatství Maria Laach

Německo

Obrázek č. 10

Kostel je trojlodní bazilika, má 6 zvonů. Středověký benediktínský kostel v Severním Porýní -Vestfálsku.

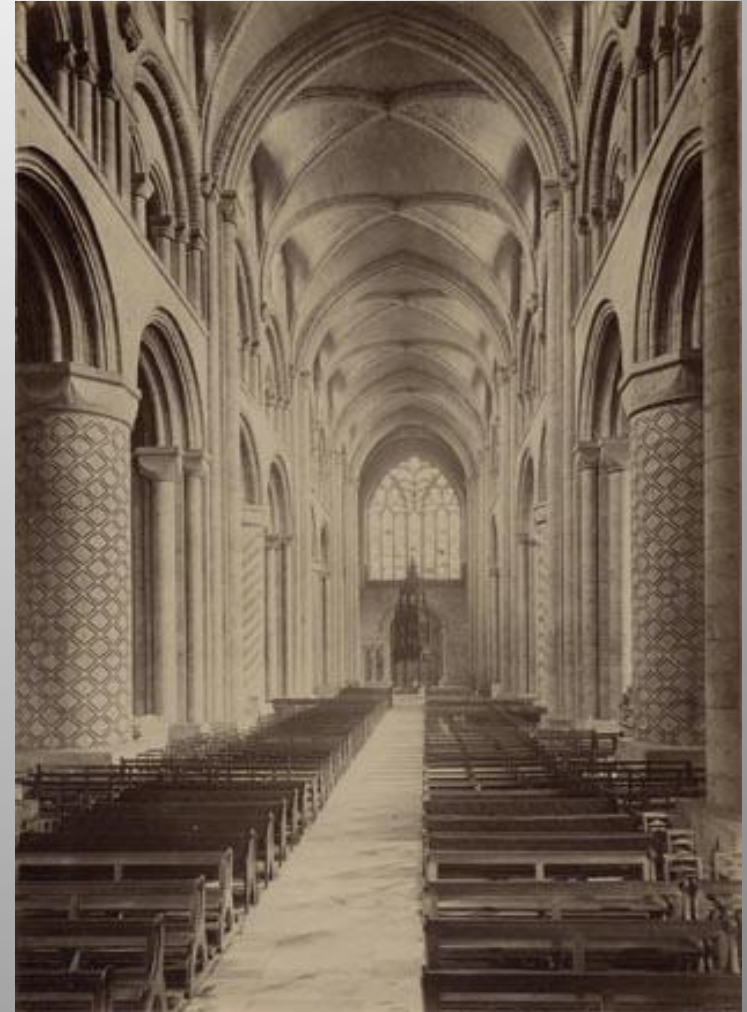
Durhamská katedrála

Anglie

Obrázek č. 12

Obrázek č. 11

Jeden z nejkrásnějších příkladů normanského stylu v Evropě, založen roku 1093, je centrem křesťanských bohoslužeb do současné doby.

Klášter Santa María de Ripoll

Španělsko

Jedno z hlavních děl španělského románského umění, založen roku 879.

Obrázek č. 13

Rotunda sv. Jiří na Řípu

Obrázek č. 14

Patří mezi nejstarší dochované stavby v České republice. Roku 1126 nechal stávající kostelík rozšířit kníže Soběslav I. na paměť vítězství v bitvě u Chlumce.

Hrad v Chebu

Obrázek č. 15

Chebský hrad je románská falc se zchovalou Černou věží a patrovou kaplí a zbytky paláce, postavená pro císaře Fridricha Barbarossu kol. roku 1180.

Malířství

- chrámové malby
- fresky
- malba mozaiková, desková
- vzácné miniatury v rukopisech (figurální, ornamentální)
- knižní iluminace
- náměty ze života světců
- bez perspektivy

Nástěnné malby a iluminace

Obrázek č. 16

Typický obraz Krista v mandorle
v kostele Stětí sv. Jana Křtitele.

Obrázek č. 17

Sv. Václav - Kodex
Vyšehradský kol.roku 1080

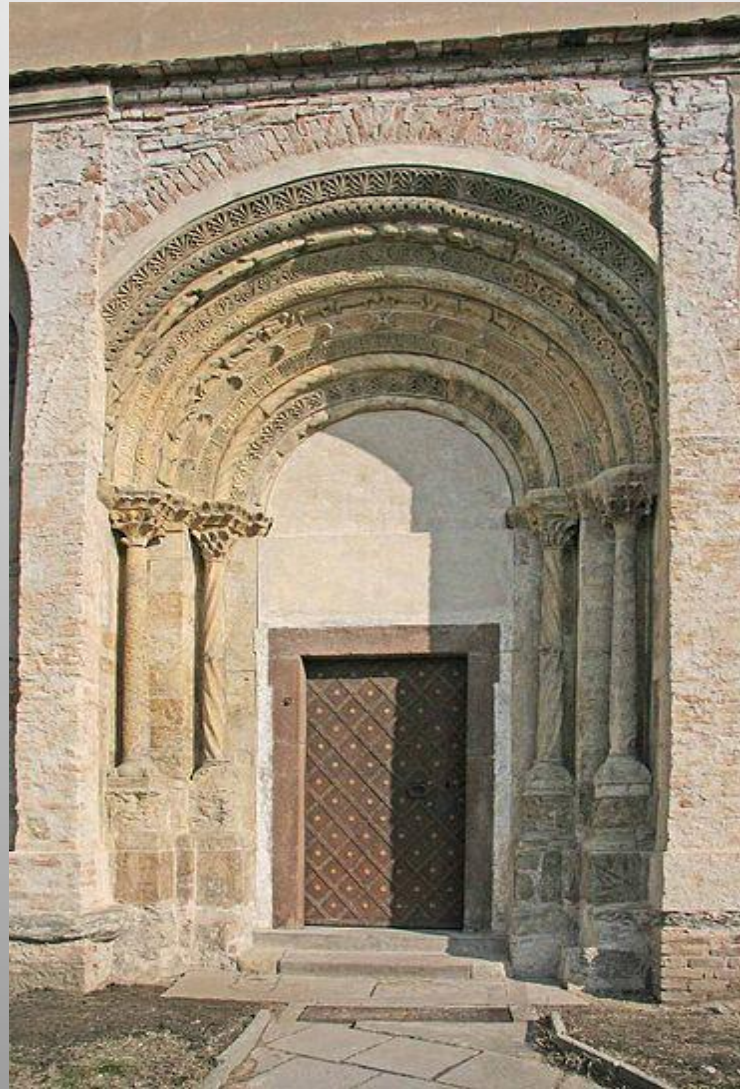
Sochařství

- dekorativní charakter
- vázáno na architekturu (tesání portálů a reliéfů – živočišné a rostlinné motivy)
- sochy a plastiky podle ustálených pravidel (strnulé postavy bez výrazu v obličeji)
- náboženské motivy z Bible nebo života světců
- málo dochovaných památek (dřevěné krucifixy, sedící madony)

Románský portál kostela sv. Prokopa

Záboří nad Labem

Obrázek č. 18

Hudba

- církevní při bohoslužbách
- vynalezeny noty a notová osnova
- jednohlasý chorál, později dvojhlas (polyfonie)

dvě známé české duchovní písně:

„Hospodine, pomiluj ny“

„Svatý Václave“

Úkol:

Dokázali byste najít významný
příklad románského umění v
Olomouci?

Řešení:

Přemyslovský palác

(na konci 30. let 12. stol. dal budovu postavit olomoucký biskup Jindřich Zdík, dnes je Přemyslovský – Zdíkův palác na seznamu UNESCO)

Přemyslovský palác v Olomouci

Obrázek č. 19

Model Přemyslovského paláce v Arcidiěcézním muzeu v Olomouci.

Pozůstatky Přemyslovského paláce

Obrázek č. 20

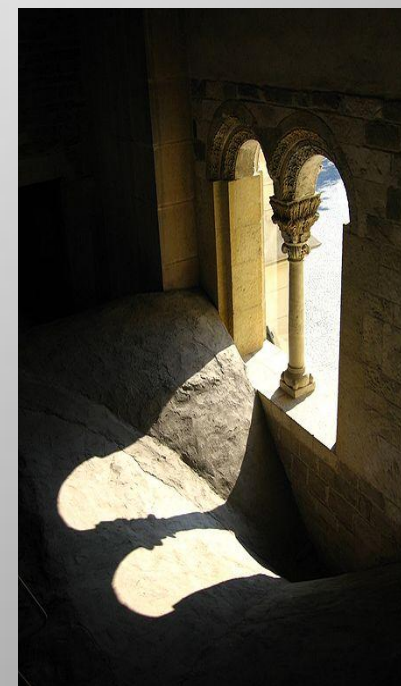
Neorománský vstup do Přemyslovského (Zdíkova paláce)

Obrázek č. 21

Rajský dvůr se studnou

Obrázek č. 22

Sdružená okna

Úkol:

Jaká historická událost se váže k místu Přemyslovského paláce v Olomouci, na kterou upozorňuje pamětní deska?

Řešení:

Roku 1306 byl v Olomouci na místě Přemyslovského paláce úkladně zavražděn český král Václav III. při tažení do Polska, aby obhájil polskou korunu. Tím vymírá rod Přemyslovců po meči.

Odkazy:

Použité zdroje: internet

Dostupné pod licencí GNU Free Documentation License na www:

Obrázek č. 1

NEUVEDEN. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 1.11.2012]. Dostupný na WWW:

< <http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Valvb%C3%A5ge.png> >

Obrázek č. 2

MAŇAS, Michal. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 1.11.2012]. Dostupný na WWW:

< http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Romansky_sloh.jpg >

Obrázek č. 3

URBAN. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 1.11.2012]. Dostupný na WWW:

< http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Vezelay_chapiteau_clo%C3%AEtre2.jpg>

Obrázek č. 4

KRYSSVALV. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 1.11.2012]. Dostupný na WWW:

< <http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Kryssvalv.png> >

Obrázek č. 5

HOLLÄNDER, Mathias. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 1.11.2012]. Dostupný na

WWW: < <http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Quertonne.jpg> >

Obrázek č. 6

NEUVEDEN. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 1.11.2012]. Dostupný na WWW:

< http://commons.wikimedia.org/wiki/File:J%C3%A1k_f%C5%91kapu2.jpg >

Obrázek č. 7

NEUVEDEN. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 1.11.2012]. Dostupný na WWW:
< <http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Vy%C5%A1ehrad-rotunda.jpg> >

Obrázek č. 8

PRAZAK. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 1.11.2012]. Dostupný na WWW:
< http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Tismice_-_pr%C5%AF%C4%8Del%C3%AD_om%C3%A1nsk%C3%A9_baziliky.jpg>

Obrázek č. 8

ŠERÝCH. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 1.11.2012]. Dostupný na WWW:
< http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Tismice_CZ_basilica_interior.jpg >

Obrázek č. 9

FISICARO, Paolo. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 1.11.2012]. Dostupný na WWW:
< http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Pisa_san_Sisto.JPG >

Obrázek č. 10

GOLDI64. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 1.11.2012]. Dostupný na WWW:
< http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Maria_Laach_de04.jpg >

Obrázek č. 11

TEACH46. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 1.11.2012]. Dostupný na WWW:
< http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Durham_Cathedral_from_the_south.jpg >

Obrázek č. 12

Bhoeble. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 1.11.2012]. Dostupný na WWW:

<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Durham_Cathedral_Nave_by_James_Valentin_c.1890.jpg>

Obrázek č. 13

CANAAN. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 1.11.2012]. Dostupný na WWW:

< <http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Ripoll02.jpg> >

Obrázek č. 14

BLANULAK. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 1.11.2012]. Dostupný na WWW:

< <http://commons.wikimedia.org/wiki/File:RotundaRip.jpg> >

Obrázek č. 15

KARELJ. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 1.11.2012]. Dostupný na WWW:

< http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Cheb_hrad_4.jpg >

Obrázek č. 16

ACOMA. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 1.11.2012]. Dostupný na WWW:

< <http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Mandorla.jpg> >

Obrázek č. 17

NEUVEDEN. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 1.11.2012]. Dostupný na WWW:

< http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Kodex_vy%C5%A1ehradsk%C3%BD1.jpg >

Obrázek č. 18

PRAZAK. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 1.11.2012]. Dostupný na WWW:

< http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Z%C3%A1bo%C5%99%C3%AD_nad_Labem_-_rom%C3%A1nsk%C3%BD_port%C3%A1l.jpg >

Obrázek č. 19

JENISTA, Jan. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 1.11.2012]. Dostupný na WWW:

< http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Zdikuv_palac6.JPG >

Obrázek č. 20

JENISTA, Jan. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 1.11.2012]. Dostupný na WWW:

< http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Zdikuv_Palac_vstup.JPG >

Obrázek č. 21

JENISTA, Jan. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 1.11.2012]. Dostupný na WWW

< http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Zdikuv_palac5.JPG >

Obrázek č. 22

JENISTA, Jan. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 1.11.2012]. Dostupný na WWW

< http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Zdikuv_palac8.JPG >